

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 47 (1250) 25 ЛІСТАПАДА 2015 г.

95-я ўгодкі Слуцкага збройнага чыну 85 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Караткевіча

100 гадоў з дня нараджэння Вадзіма Жучкевіча

Уладзімір Сямёнавіч КАРАТКЕВІЧ (26 лістапада 1930, Орша, цяпер Віцебская вобласць - 25 ліпеня 1984, Менск, БССР) - беларускі паэт, прэзідэнт, драматург, публіцыст, перакладчык, сцэнарыст, класік беларускай літаратуры. Адна з найбольш яркіх постацей у беларускай літаратуры другой паловы XX ст. Першы беларускі пісьменнік, які звярнуўся да жанру гістарычнага дэзактыву.

Творчасць Уладзіміра Караткевіча адрозніваецца рамантычнай скіраванасцю, высокай мастацкай культурай, патрыятычным пафасам і гуманістычным гучаннем. Пісьменнік істотна ўзбагаціў беларускую літаратуру ў тэматычных і жанравых адносінах, напоўніў яе інтэлектуальным і філасофскім зместам. Найбольш вядомыя такія творы аўтара, як апавесці "Дзікае паляванне караля Стаха", "Сівая легенда", раманы "Каласы пад сярпом тваім", "Хрыстос прызямліўся ў Гародні", "Чорны замак Альшанскі", эсэ "Зямля пад белымі

крыламі".
Продкі Караткевіча былі шляхецкага стану і паходзілі з беларускага Падняпроўя, з Рагачова, Мсціслава, Магілёва і іншых гарадоў. Адзін са сваякоў пісьменніка па матчынай лініі, паводле сямейнай легенды - Тамаш Грынкевіч (Грыневіч), браў удзел у паўстанні 1863-1864 гг. Паўстанцы пад яго камандаваннем былі разбіты, а яго самога расстралілі ў Рагачове. Гэтую гісторыю Караткевіч апісаў у эпілогу рускамоўнай апавесці "Предысторія" (бел.: Перадгісторыя), і ў пралого рамана "Нельга забыць" ("Леаніды не вернуцца да Зямлі").

Як паэт Караткевіч дэбютаваў у 1951 г. - апублікаваў у аршанскай раённай газеце "Ленінскі прызыў" два вершы:

"Тут будзе канал" (на рус. мове) і "Якубу Коласу" (на бел. мове). За 30 гадоў стаў самым любімым пісьменнікам некалькіх пакаленняў беларусаў.

Вікіпедыя.

Вадзім Андрэевіч ЖУЧКЕВІЧ (19.11.1915, г.п. Лосёў Гомельскай вобл. - 28.2.1985), беларускі географ. Стваральнік тапанімічнай школы Беларусі. Доктар геаграфічных навук (1971), прафесар (1972). Засл. работнік вышэйшай школы Беларусі (1977).

Скончыў Менскі пед. інстытут (1939). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў у сістэме народнай асветы і вышэйшай адукацыі. З 1964 у БДУ, з якім было звя-

зана ўсё яго жыццё і дзейнасць. Прайшоў шлях ад дацэнта да загадчыка кафедры (1976).

Больш за 30 гадоў займаўся тапанімікай БССР, эканамічнай геаграфіяй. Правёў тапанімічнае раявіраванне Беларусі. Апублікаваў каля 350 навуковых работ. Найбольш вядомай з'яўляецца яго кніга "Агульная тапаніміка" (1968). Аўтар "Кароткага тапанімічнага слоўніка Беларусі" (1974).

Вікіпедыя.

90 гадоў з дня нараджэння Юрыя Семянякі

Юрый Уладзіміравіч СЕМЯНЯКА (26 лістапада 1925, г. Менск - 16 ліпеня 1990) - беларускі кампазітар. Народны артыст Беларусі (1974). Заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1962).

Закончыў Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю па класу кампазіцыі (1957, клас А. Багатырова). У 1947-63 канцэртмайстар Дзяржаўнай ака-

дэмічнай харавой капэлы Беларусі. Член Саюза кампазітараў Беларусі з 1957. У 1978-80 старшыня праўлення Саюза кампазітараў Беларусі.

У яго творчасці пераважалі два асноўныя кірункі - музычны тэатр і песня. Музыцы Ю. Семянякі ўласцівы лірызм, яркі меладызм, шчырасць выказвання; інтанацыйны склад грунтуецца на беларускай народнай песеннасці і асаблівасцях сучасных масавых жанраў.

Сярод твораў: оперы "Калочая ружа" (паст. 1960), "Калі ападае лісце" (1968), "Зорка Венера" (1970), "Новая зямля" (1982), аперэты "Рабінавыя каралі" (1964), "Пяе жаваранак" (1969, 2-я рэд. 1971), "Паўлінка", "Тыдзень вечнага каханья", дзіцячая "Сцяпан - вялікі пан", кантаты, у т.л. "Ясныя дарогі" (1957), "Памяці Канстанціна Заслонава" (1958), "Горад юнацтва"

(1964), "Велічальная Мінску" (1967), "Зямля мая" ў 4-х частках (1979, для народнага хору і народнага аркестра), "У вянок Максіму Баідановічу" (1980), сюіты "Родныя песні" (1979, для хору і народнага аркестра) і інш.

Аўтар шматлікіх песень, у т.л. "Ой, шумяць лясы зялёныя", "Беларусь - мая песня", "Люблю цябе, Белая Русь", "Расцвітай, Беларусь", "Явар і каліна", "Ты мне вясно прыснілася", "Не за вочы чорныя", "Журавіны", "Беларусачка" і інш. Значнае месца ў творчасці займалі харавыя творы (хары а капэла "Вы чулі, як плачуць дрэвы", паэма-рэквіем "Хатынскія званы", цыкл на словы Я. Коласа), вакальныя дуэты, трыо, квартэты, музыка да драматычных спектакляў ("Трэцяе пакаленне" паводле К. Чорнага, "Над хвалямі Серабранкі" і інш.

Вікіпедыя.

У салонах 12-ці тралейбусаў г.Менска на маршрутах № 33 і № 44 з'явіліся ўлёткі, прысвечаныя 85-м угодкам з дня нараджэння беларускага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча.

На ўлётцы змешчаны радкі з верша Ул. Караткевіча "Бацькаўшчына" (са зборніка вершаў пісьменніка "Матчына душа", 1958):

А вакол травіцы роснай рай
І бярозак белая сям'я.
Мой чароўны беларускі край,
Бацькаўшчына светлая мая!

Прапанавалі гэтую ідэю і ахвяравалі на яе сродкі сябры Фрунзенскай раённай арганізацыі Менскай гарадской арганізацыі ТБМ.

Павел Чайкоўскі.

"Белпошта" выпусціла памятны канверт да ўгодкаў Уладзіміра Караткевіча

Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь выпускае ў зварот

ISSN 2073-7033

памятны спецштэмпель, які будзе выкарыстоўвацца 26 лістапада 2015 года для правядзення адмысловага памятнага гашэння, прысвечанага творчасці Уладзіміра Караткевіча.

Месца гашэння - аддзяленне паштовай сувязі № 11 г. Оршы Віцебскай вобл.

Колер масцікі - чорны. Дызайн спецштэмпеля Вольгі Бабундзіной.

Да гэтай падзеі РУП "Белпошта" падрыхтавала мастацкі маркіраваны канверт з літарнай маркай "А".

Праект падрыхтаваны ў супрацоўніцтве з установай культуры "Музейны комплекс гісторыі і культуры Аршаншчыны".

У аснове спецштэмпеля экслібрыс У. Караткевіча; на канверце намалюваны партрэт У. Караткевіча, ілюстрацыя да рамана "Каласы пад сярпом тваім".

Наш кар.

План дзейнасці

Грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны" на 2016 год

№	Назва мерапрыемства	Тэрмін выканання	Адказны за правядзенне	№	Назва мерапрыемства	Тэрмін выканання	Адказны за правядзенне
1.	Асветніцка-педагагічная праца - з бацькамі, дзеці якіх пойдучь у дзіцячыя садкі і першыя класы ў 2016-2017 навучальным годзе; - з бацькамі і іх дзецьмі, якія навучаюцца ў рускамоўных і беларускамоўных адукацыйных установах; - з арганізацыямі і ўстановамі з мэтай прапаганды беларускай мовы і літаратуры; - правядзенне курсаў беларускай мовы і беларусазнаўства; - звярнуцца да дзяржаўных і недзяржаўных тэлеканалаў па дапамозе ў стварэнні беларускамоўных класаў.	На працягу года	Бацькоўскі камітэт, рэгіянальныя структуры ТБМ		70 гадоў з дня нараджэння Валянціны Коўтун, беларускай пісьменніцы. 125 гадоў з дня нараджэння Язэпа Варонкі, беларускага грамадскага і палітычнага дзеяча. 130 гадоў з дня нараджэння пісьменніка Змітрака Бядулі. 220 гадоў з дня нараджэння Яна Чачота, беларускага паэта, фалькларыста. 140 гадоў з дня нараджэння Алаізы Пашкевіч (Цёткі), беларускай пісьменніцы, грамадскай і культурнай дзяячкі. 125 гадоў з дня нараджэння Макара Краўцова, беларускага пісьменніка, грамадска-палітычнага дзеяча. 25 гадоў таму (1991 г.) Вярхоўны Савет Беларускай ССР надаў статус Канстытуцыйнага закона Дэкларацыі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР аб суверэнітэце Беларускай ССР. Беларусь стала незалежнай дзяржавай. 80 гадоў з дня нараджэння паэта Генадзя Бураўкіна. 80 гадоў з дня нараджэння Сакрата Яновіча, беларускага пісьменніка ў Польшчы. 110 гадоў з дня выхаду (1906) газеты "Наша доля", першага легальнага выдання на беларускай мове. 19 верасня - 25 гадоў таму (1991 г.) Вярхоўны Савет БССР зацвердзіў назву нашай дзяржавы "Рэспубліка Беларусь" і прыняў новыя Дзяржаўныя сімвалы: герб "Пагоня" і белачырвона-белы сцяг (прынятыя да 15 траўня 1995 г.). 125 гадоў з дня нараджэння Аркадзя Смоліча, беларускага дзяржаўна-палітычнага дзеяча, вучонага ў галіне эканомікі, географіі Беларусі, прафесара. 120 гадоў з дня нараджэння Мікалая Шчакаціхіна (1896-1940), беларус. мастацтвазнаўца, гісторыка, тэарэтыка мастацтва. 100 гадоў з дня адкрыцця ў Свіслачы беларускай настаўніцкай семінарыі. 120 гадоў з дня нараджэння Міхася Чарота (1896-1937), беларускага паэта, драматурга, празаіка, грамадскага дзеяча. 100 гадоў з дня выхаду (1916) газеты "Дзяніца" пад рэдакцыяй Цішкі Гартнага. Існавала да 1917 г. 90 гадоў таму (1926) адбылася Акадэмічная канферэнцыя па рэформе беларускага правапісу і азбукі. 110 гадоў таму (1906 г.) выйшаў першы нумар штотыднёвай газеты "Наша Ніва" (выдавалася да 20 жніўня 1915 г.). 125 гадоў з дня нараджэння Янкі Станкевіча, беларускага культурнага дзеяча, мовазнаўца, доктара мовазнаўства. 100 гадоў таму (1916 г.) у Вільні створаны Першы беларускі тэатр пад кіраўніцтвам Францішка Аляхновіча. 130 гадоў з дня нараджэння Міколы Равенскага, беларускага кампазітара. 125 гадоў з дня нараджэння М. Багдановіча (1891-25.05.1917). 220 гадоў з дня нараджэння Тамаша Зана (1796-1855), беларускага паэта-рамантыка. 125 гадоў з дня нараджэння Уладзіслава Францаўны Луцэвіч (1891-1960), жонкі Янкі Купалы. 110 гадоў з часу заснавання Марцінам Міхайлавічам Кухтам (1875-1942?) прыватнай друкарні ў Вільні. Выпускала кнігі, газеты і часопісы. Выдавала газету "Наша ніва" (з 1906 г.). 60 гадоў таму ў г. Беластоку (Польшча) заснавана Беларускае грамадска-культурнае таварыства (БГКТ), якое пачало выдаваць газету "Ніва". У Варшаўскім універсітэце створана кафедра беларускай філалогіі (1956 г.).	6 красавіка 17 красавіка 23 красавіка 7 ліпеня 15 ліпеня 18 жніўня 25 жніўня 28 жніўня 4 верасня 14 верасня 19 верасня 29 верасня 13 кастр-ка 16 кастр-ка 7 лістапада 14 лістапада 14 лістапада 23 лістапада 26 лістапада 28 лістапада 5 снежня 9 снежня 21 снежня 25 снежня	
2.	Праца рэгіянальных арганізацый ТБМ па захаванні і адкрыцці беларускамоўных адукацыйных устаноў: збор подпісаў, лісты ў дзяржаўныя ўстановы, пікеты і інш.	На працягу года	Рэгіянальныя структуры ТБМ, Мінская гарадская арганізацыя ТБМ, Сакратарыят (каардынацыя) Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ				
3.	Супрацоўніцтва з дзяржаўнымі структурамі па пытанні выкарыстання дзяржаўнай беларускай мовы, у тым ліку з мэтай захавання і пашырэння беларускай тапанімікі, з Міністэрствам сувязі па пытаннях выпуску беларускамоўнай прадукцыі.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ				
4.	Супрацоўніцтва з банкаўскімі структурамі па пытаннях афармлення на беларускай мове бланкаў, рэквізітаў і іншай банкаўскай прадукцыі.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ				
5.	Праца з прадпрыемствамі па ўкараненні беларускамоўнага афармлення выпускаемай прадукцыі.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ				
6.	Работа па пашырэнні кола падпісчыкаў і чытачоў на "Наша слова", "Новы час", "Верасень" і іншыя беларускамоўныя газеты і часопісы.	На працягу года	Сакратарыят, першасныя суполкі ТБМ				
7.	Правядзенне гістарычных і літаратурных сустрэч у межах кампаніі "Будзьма".	На працягу года	А. Трусаў				
8.	Святкаванне Міжнароднага дня роднай мовы. Правядзенне круглых сталаў, сустрэч з чытачамі (разам з пісьменнікамі і журналістамі). Першы этап Агульнаадукацыйнай дыктоўкі - 21 лютага (2-і этап - 15 сакавіка, 3-і этап - 25 сакавіка).	21 лютага 15 сакавіка 25 сакавіка	Сакратарыят, Мінская гарадская арганізацыя ТБМ, абласныя і раённыя структуры ТБМ				
9.	Забеспячэнне дзейнасці інтэрнет-партала ТБМ.	На працягу года	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ				
10.	Выданне паштоўкі да юбілею Макара Краўцова.	1-ы квартал 2016 г.	Сакратарыят, ТБМ				
11.	Выдаць насценны каляндар і паштоўку з нагоды 125 угодкаў Аркадзя Смоліча.	студзень 2016 г.	Ігар Марачкін, Алег Трусаў				
12.	Адзначыць Еўрапейскі дзень моваў	26 верасня	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ				
13.	Адзначыць Дзень беларускай школы	13 лістапада	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ				
14.	Адзначыць наступныя даты: 80 гадоў з дня нараджэння Анатоля Кудраўца (1936-2014), беларускага празаіка, публіцыста, перакладчыка. 70 гадоў з дня нараджэння Тадэвуша Кандрусевіча, беларускага рэлігійнага дзеяча, кіраўніка каталіцкай царквы ў Беларусі, арцыбіскупа, доктара тэалогіі. 80 гадоў з дня нараджэння Генадзя Каханоўскага (1936-1994), беларускага гісторыка, краязнаўца. 75 гадоў з дня нараджэння заснавальніка ансамбля "Песняры" Уладзіміра Мулявіна. 100 гадоў з дня нараджэння Уладзіслава Чарняўскага, беларускага каталіцкага духоўніка, перакладчыка. 80 гадоў з дня нараджэння (1936-2011) Янкі Сіпакова, беларускага паэта, празаіка, перакладчыка. 130 гадоў з дня нараджэння Васіля Дружчыца, беларускага гісторыка, педагога, прафесара. 110 гадоў з дня нараджэння Мікалая Улашчыка (1906-1986), беларускага гісторыка, археографа, археолага. 60 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Ягоўдзіка, беларускага пісьменніка. 120 гадоў з дня нараджэння Кандрата Крапівы (1896-07.01. 1991), народнага пісьменніка Беларусі, драматурга. 450 гадоў таму (1566 г.) зацверджаны 2-гі Статут ВКЛ. 25 гадоў з дня ўрачыстага адкрыцця ў Гарадзенскім універсітэце імя Я. Купалы факультэта беларускай філалогіі і культуры.	1 студзеня 3 студзеня 8 студзеня 12 студзеня 14 студзеня 15 студзеня 8 лютага 14 лютага 14 лютага 1 сакавіка 11 сакавіка 2 красавіка	Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ				
15.	Адзначыць юбілейныя даты сяброў ТБМ: 80 гадоў з дня нараджэння Лідзіі Савік, беларускага літаратуразнаўца і крытыка. 85 гадоў з дня нараджэння Аляксея Пяткевіча, беларускага літаратуразнаўца, культуролага, кандыдата філ. навук, старшыні Гарадзенскай гарадской арганізацыі ТБМ. 60 гадоў з дня нараджэння Антаніны Хатэнкі, беларускай пісьменніцы. 70 гадоў з дня нараджэння пісьменніка Генрыха Далідовіча. 70 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Някляева, беларускага палітыка, пісьменніка. 80 гадоў з дня нараджэння Вячаслава Чамярыцкага, беларускага літаратуразнаўца, кандыдата філалагічных навук. 70 гадоў з дня нараджэння Ніны Кануннікавай, беларускага біёлага, доктара біялагічных навук, прафесара. 90 гадоў з дня нараджэння Янкі Запрудніка, беларускага грамадска-палітычнага дзеяча на эміграцыі, гісторыка. 80 гадоў з дня нараджэння Сяргея Габрусевіча, беларускага філосафа, культуролага, прафесара. 85 гадоў з дня нараджэння Ніла Сымонавіча Гілевіча, Народнага паэта Беларусі. 85 гадоў з дня нараджэння паэта Анатоля Вярцінскага. 50 гадоў з дня нараджэння Святланы Тарасавай, беларускага літаратуразнаўца і крытыка. 50 гадоў з дня нараджэння Міхася Скоблы, беларускага паэта, журналіста.		Сакратарыят, рэгіянальныя структуры ТБМ				

Алена Анісім,

навуковы супрацоўнік Дзяржаўнай навуковай установы
"Цэнтр даследаванняў беларускай культуры,
мовы і літаратуры НАН Беларусі"

БЕЛАРУСКАЯ МОВА ЯК АСНОЎНЫ ФАКТАР ЗАХАВАННЯ НАЦЫІ І НЕЗАЛЕЖНАСЦІ КРАІНЫ

(Заканчэнне. Пачатак
на ст. 3.)

Аднак, не ўсе палітычныя дзеячы былі гатовы да асабістай адказнасці ў справе пабудовы незалежнай краіны. І тым больш не да канца ўсведамлялі ролю беларускай мовы, мовы тытульнай нацыі, у гэтым працэсе. Таму і стаўся магчымым адразу пасля першых прэзідэнцкіх выбараў рэфэрэндум 1995 г., у выніку якога была задэкларавана роўнасць дзвюх дзяржаўных моў, а па сутнасці распачалася чарговая шалёная хваля русіфікацыі, якая не спыняецца па сённяшні дзень. У выніку такой мэтанакіраванай моўнай палітыкі ў Беларусі склаўся наступны сітуацыя: няма ніводнага тэле-

ражаўнага структуры працягваюць па інерцыі, не разумеючы небяспекі, грамадства (у каторы раз!) распачало сваю дзейнасць па пашырэнні беларускай мовы: узнікаюць курсы па яе вывучэнні, з'яўляецца рэкламная прадукцыя па-беларуску, ствараюцца адмысловыя сайты і старонкі ў інтэрнэце. У апошні час набываюць папулярнасць вырабы фірмаў, якія займаюцца вытворчасцю нацыянальнаарыентаваных прадуктаў, - вышыванкі, вышымайкі, сувенірныя прадукцыя з адпаведнай сімволікай. Такімі дзеяннямі значная частка грамадства дэманструе сваю нязгоду з моўнай палітыкай, якую праводзіць дзяржаўная ўлада, і пазіцыянуе сябе па-

чае ўсіх грамадзян нашай краіны як беларускі народ, урэшце, абумовіла з'яўленне на карце свету незалежнай дзяржавы Беларусь" [5, с. 66]. З'яўляючыся сродкам нацыянальнай ідэнтыфікацыі, менавіта мова можа сыграць ролю абаронцы ў той татальнай інфармацыйнай вайне, што вядзецца зараз з боку Расійскай Федэрацыі. Але для гэтага трэба змяніць моўную палітыку, рэальна ўсвядоміўшы, наколькі яна ўплывае на стан нацыянальнай бяспекі.

"Менавіта фарміраванне культуры моўных адносін і моўнай адукацыі, прававой грамадскай насьледавання ў сферы моўнага жыцця <...>, высокай адказнасці і карэктнасці дзяржаўных органаў і

У Цэнтры беларускай культуры ў Кіеве з украінскімі калегамі-навукоўцамі

канала з беларускай мовай Вяшчання, адсутнічае сістэма вышэйшай навуковай адукацыі на дзяржаўнай беларускай мове, у агульнаадукацыйных школах на беларускай мове навучаецца ўсяго 15% школьнікаў. На падставе такіх дадзеных Міжнародная арганізацыя ЮНЕСКА ўнесла беларускую мову ў спіс знікаючых моў.

Моўнае пытанне чарговы раз абстрагавалася ў сувязі з новай геапалітычнай сітуацыяй, калі пад выглядам абароны правоў рускамоўных грамадзян адбыўся захоп Крыма. Такім чынам, быў створаны прэцэдэнт у найноўшай гісторыі, калі юрыдычныя аспекты існавання дзяржавы былі праігнараваны, а на першы план выйшлі сумніўныя ідэалагічныя ўстаноўкі. Для нашай краіны, у якой апошнія 20 гадоў незалежнасці ігнаруюцца правы беларускамоўных грамадзян у розных сферах жыцця і ў той жа час дэкларуецца адданасць інтарэсам усходняга суседа, найперш праз наданне рускай мове статусу дзяржаўнай, гэта з'яўляецца рэальнай пагрозай поўнай страты незалежнасці. У сітуацыі, калі дзя-

трыётамі краіны. Такі негвалтоўны супраціў прыносіць сваю плён. Аднак, як лічыць ужо згаданы філосаф В. Акудовіч, "сітуацыю з паўсюдным адраджэннем беларускай мовы ўскладняе той факт, што сёння чалавецтва на злом галавы кінулася ў глабалізацыю, якая канцэптually мяняе ролі і значэнні нацыянальных моваў у камунікатывым алгарытме сучаснага жыцця - натуральна не на іхнюю карысць" [1, с. 124].

Апошнія сцверджанне можна разглядаць як песімістычнае дагчына перспектыву развіцця беларускай мовы, а можна як рэальную ацэнку агульнай сітуацыі і сусветнай тэндэнцыі. Таму ўзнікае заканамернае пытанне: калі працэсы няўхільныя, то што можна ім супрацьпаставіць? Кароткі агляд станаўлення і пазнейшага працэсу аднаўлення беларускай дзяржаўнасці адназначна сведчыць пра тое, што асноўным фактарам захавання нацыі і незалежнасці нашай краіны можа служыць толькі беларуская мова, "якая з'яўляецца асноўнай і першаэлементарнай нацыянальнай культуры, вызна-

дзяржаўных службоўцаў за выкананне моўнага заканадаўства, такім чынам, павінна стаць адным з прывычэнтаў дзяржаўнай ідэалогіі на наступным этапе развіцця і палыбленія беларускай дзяржаўнасці. Толькі ў такім выпадку Беларусь зможа захаваць сваё нацыянальнае аблічча і прэтэндаваць на дастойнае месца ў сусветнай супольнасці" [3, с. 31-32].

1. Акудовіч В. Код адсутнасці. - Мн., 2007. - 216 с.

2. Баханькоў А. Я. Лексіка перыяду беларускай нацыі: дакастрычніцкі перыяд // Лексікалогія сучаснай беларускай літаратурнай мовы / Пад рэд. А. Я. Баханькова. - Мн.: "Навука і тэхніка", 1994. - С. 80-99.

3. Лукашанец А. А. Беларуская мова ў XXI стагоддзі. - Мн.: "Беларуская навука", 2014. - 396 с.

4. Лыч Л. Таварыству беларускай мовы - 25 гадоў // <http://tbm-mova.by/monitoring26.html>.

5. Падлужны А. І. Мова і грамадства - Мн., 1997. - 74 с.

Літаратурная сустрэча па ініцыятыве ТБМ

У Сенненскай сярэдняй школе-інтэрнаце для дзяцей-сірот і дзяцей, што засталіся без апекі бацькоў, адбылася сустрэча з літаратарамі, сябрамі Саюза беларускіх пісьменнікаў Францам Сіўко і Міхасём Мірановічам. Ініцыятарам і арганізатарам яе стаў Іосіф Навумчык, старшыня Віцебскай абласной рады Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны.

Пачынаючы размову з гаспадарамі, ён прызнаўся:

- Гэтай восенню мяне ўразіла выстава вашай школы

на абласным кірмашы ўстаноў адукацыі. І не толькі шматлікімі экспанатамі. Подпісы да іх, афармленне выставачнай пляцоўкі было зроблена па-беларуску. Менавіта таму захачаўся сустрэцца з вамі. Мясце падтрымалі вашы сённяшнія госці. У прыезных адносінах да роднай беларускай мовы ў сценах навучальнай установы сёння яшчэ раз пераканаліся, паходзіць па школе.

Коротка пазнаёміўшы з дзейнасцю ТБМ, Іосіф Навумчык перадаў слова літаратарам. Яны гаварылі не толькі пра ўласны творчыя справы. Франц Сіўко пад улывам свайго настаўніцкага мінулага, супрацоўніцтва з каталіцкім часопісам "Наша вера", распачаў размову з разважанняў пра духоўнасць, маральныя прыныпы, якія так неабходны чалавеку, каб не страціць карані. З задавальненнем слухалі дзеці Міхася Мірановіча, яго пароды на калег, "фрашкі" і "міранізмы". У іх не толькі гумар і сатыра. Калі глыбей удумацца, - філасофская адмет-

насць беларусаў іх стаўлення да жыцця. Міхась Мірановіч нарадзіўся на Ушаччыне, якая дала беларускай літаратуры Васіля Быкава і Рыгора Барадуліна і Еўдакію Лось, іншых знаных літаратараў. Цікаваць да асобы госьця дадаў той факт, што па бацькоўскай лініі сатырык паходзіць з Сенненшчыны.

Цікаваць да кнігі, у тым ліку да беларускамоўнай, захоўваецца. Выхаванцы школы-інтэрната цікавіліся фактамі біяграфіі літаратараў, творчай "кухняй", дзе можна набыць зборнікі іх твораў, чаму яны выходзяць невялікімі накладамі.

Франц Сіўко і Міхась Мірановіч папоўнілі бібліятэку школы-інтэрната зборнікамі сваіх твораў, якія выйшлі ў апошнім часам, у тым ліку са сваімі аўтографамі. Не з пустымі рукамі прыехаў Іосіф Навумчык. Ён прывёз кнігі іншых сяброў Саюза беларускіх пісьменнікаў.

Сустрэчы з беларускімі літаратарамі для Сеннен-

скай школы-інтэрната, можна сказаць, традыцыя. У пачатку года ў навучальнай установе пабываў Уладзімір Ліпскі, вядомы беларускі дзіцячы пісьменнік, рэдактар часопіса для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў "Буся". Яго творы таксама ёсць у бібліятэцы. На часопіс, як, дарэчы, і на газету "Наша слова", аформлена падпіска.

Словы ўдзячнасці гасцям за сустрэчу, за кнігі гучалі з вуснаў дзяцей. А завуч навучальнай установы Ала Саржыцкая, бібліятэкар Кацярына Кручок не хавалі, што кантактаў, сустрэч з творчымі людзьмі дзецям усё-такі не хапае. А яны неабходны, бо прыносяць станоўчыя эмоцыі, разнастайную, новую інфармацыю, абуджаюць цікавасць да беларускай літаратуры, нарэшце, ствараюць беларускамоўны асяродок.

Аляксандр ЛАЗЮК.

На здымках: у час сустрэчы з літаратарамі; фота на памяць.

Адукацыйныя паслугі Школа асобнага росту "ШАР" Псіхолаг Людміла Дзіцэвіч Семинар -трэнінг "Траўмы і маскі"

04.12.2015 а 18-ай у сядзібе ТБМ па адрасе: вул. Румянцава, 13.

Для кантактаў:

сл. тэл. (+375 17) 327-60-88; х.тэл. (+375 17) 281-04-35
МТС (+375 29) 769-29-78; velcom (+375 29) 960-14-53
e-mail spadarl@yandex.ru

Заняткі ў школе асобнага росту "ШАР" праходзяць кожную 2-ю і 4-ю пятніцу месяца а 18-ай гадзіне (звяраць з абвесткамі) у сядзібе ТБМ па адрасе: вул. Румянцава, 13. Наступныя заняткі - 18.12.2015.

Звонкі рэй вядзе беларуская песня

Ансамбль народнай музыкі "Свята" 19 лістапада адзначыў 31 год са дня стварэння чарговай сустрэчай са слухачамі. Адзін з першых прафесійных фольклорных калектываў, ён быў заснаваны пры Беларускай дзяржаўнай філармоніі ў 1984 годзе з мэтай захавання і папулярызавання народнай песеннай спадчыны. Штогод ансамбль дае каля 60 канцэртаў, у тым ліку дабрачынных.

Беларуская народная песня займае пачэснае месца ў рэпертуары калектыва. Канцэртныя праграмы ансамбля ўключаюць у сябе сінтэз розных жанраў мастацтва: вакал, інструментальнае суправаджэнне, харэаграфію. Гучаць народныя песні ў арыгінальных апрацоўках, аўтарскія песні, якія бадзёраць і натхняюць сваім імпульсам.

Прыгожыя стройныя паненкі і дзяўчаты ў чырванабелых строях заліхвацкі скачучы кадрылі і полечкі. Кружаць вялікімі каляровымі коламі жоўтыя і чырвоныя тканыя спадніцы. Кавалеры танчаць, жартуюць. Граюць цымбалы, скрыпкі, гучаць акардэон і дуда, звяняць бубны. Музыка перадае спрадвечнае характава душы народнай. Працавітыя, шчырыя і вынаходлівыя беларускі доўга сумаваць не будуць - залагодзяць і прыўкрасяць жыццё, якія б смутныя часы не былі!

У святочным канцэрце прагучалі песні "Цячэ вада ў

ярок", "Ночка-чараўніца", "Рэчанька" ў аранжыроўцы А. Кашталапава, "Кадрыля", "Народныя прыпеўкі". Тэмы бацькоўскай хаты, роднай вёскі, матчынай ласкі чуліся ў песнях на словы Т. Маслоўскай "Не пакідайце матуль", "Дуда", "Мая краіна".

Канцэртная праграма пабудавана на музычным фольклоры Палесся - скарбніцы духоўнай культуры славян. На ігрышы і песні, запісаныя не пасрэдна ў народных музыкаў і выкананыя на старадаўніх інструментах з захаваннем манеры і каларыту гучання, выклікаюць замілаванне ў слухачоў.

Спалучэнне музыкі і танцу дае магчымасць ствараць яркія канцэртныя праграмы, якія з поспехам прымаюцца як на Беларусі, так і далёка за яе межамі. Ансамбль "Свята" не раз прымаў удзел у фестывалях мастацтваў, выступаў з

канцэртамі ў Канадзе, Аўстрыі, Германіі, Італіі, Польшчы, Індыі, Францыі. За час свайго існавання Беларускае дзяржаўнае ансамбль народнай музыкі "Свята" даў больш за 20000 канцэртаў. Ансамбль удзельнічае ў рэспубліканскіх акцыях "Мастацтва - працаўнікам сяля", "Беларусь - гэта мы", у Днях беларускага пісьменства. У складзе калектыва выступаюць заслужаная артыстка РБ Марыя Пятроўна Маршак (вакал), заслужаны артыст Беларусі Анатоль Міхайлавіч Кашталапаў (мастацкі кіраўнік), артыстка Таццяна Сушчэня (цымбалы).

На святочным канцэрце гледачам прыйшліся да спадобы выступленні артыстаў Вячаслава Статкевіча, Наталлі Нарэйкі, Анастасіі Касцювай, Андрэя Барыкіна, Ірыны Краўцовай і іншых.

Э. Дзвінская,
фота аўтара.

Бона Івянецкая

У Івянецкім музеі традыцыйнай культуры экспануецца выстаўка нумізматыкі і баністыкі: "Скарбы роднай зямлі" з прыватных калекцый Алега Буткевіча, Яўгена Палаўскага, Валерыя Мазуры.

Выстава адметная тым, што дае магчымасць візуальна судакрануцца да гісторыі грашова-гандлёвых стасункаў на беларускіх землях ад часоў Вялікага Княства Літоўскага, Рэчы Паспалітай, Расійскай Імперыі, Савецкага Саюза да картка

спажываўца, чэкавых кніжак, талонаў і папяровых банкнотаў назалежнай Беларусі.

Феерычны россып старадаўніх манет ад задымленага гаршка сімвалізуе скарбы, якія нашы продкі захоўвалі ў роднай зямельцы ў часы шматлікіх ваенных ліхалеццяў, з'яўляецца ўводнай часткай у экспазіцыю.

Адным з рарытэтаў, які вылучаецца з мноства артэфактаў экспазіцыі, з'яўляецца Івянецкая Бона наміналам 10

грошаў адчаканеная з цынку спажывецкім кааператывам 6-га батальёна Корпуса памежнай аховы "Івянец". Такія боны-знакі выкарыстоўваліся з сярэдзіны 20-х гадоў XX стагоддзя для аплаты розных паслуг і тавараў мясцоваму насельніцтву на былых Крэсах Усходніх.

Дзякуючы скурпулёзнай працы супрацоўнікаў музея праведзена навуковая класіфікацыя экспанатаў, падрыхтаваны спецыяльны каталог-дапаможнік для наведальнікаў, што стварае перадумовы дэталёва прааналізаваць і змястоўна ўспрымаць складаны матэрыял.

Алег Раманоўскі.

Фота: манеты прадастаўлены Івянецкім музеём традыцыйнай культуры.

P.S. Амаль усе матэрыялы выяўлены на тэрыторыі былога Івянецкага графства.

Калі за адраджэнне мовы, чытай, спадарства, "Наша слова"!

Шаноўныя сябры, ідзе падпіска на першае паўгоддзе 2016 года. У каталогу інфармацыя пра газету знаходзіцца на ст. 73. Цана змянілася нязначна. У 2016 годзе мы працягнем выходзіць на васымі палосах. Газета мае добры рэдакцыйны партфель і плануе для друку тэксты самых розных матэрыялаў, з рознымі поглядамі і падыходамі, у тым ліку і адрознымі ад пазіцыі рэдакцыі. Мы будзем працягваць друку мовазнаўчых і гістарычных матэрыялаў у выкладанні тых аўтараў, якіх вы не знойдзеце на старонках іншых выданняў. Мы не стараемся навіязваць чытачу сваю думку ці погляды, а падаём паведамленні і меркаванні саміх чытачоў. Чытайце, даведвайцеся, думайце. Будзьце з намі, і вы будзеце з усёй Беларуссю.

Зорка Віктара Шылко

10 лістапада 2015 года ў Мастацкай галерэі "Беларт" адкрылася выстава графікі Віктара Шылко, які нарадзіўся ў 1952 годзе на Віцебшчыне.

У 1974 годзе хлопец закончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага педінстытута. З 1976 года ён - удзельнік абласных, рэспубліканскіх і ўсесаюзных выставаў. З 1986 года - у Саюзе мастакоў СССР. З 1987 па 1997 год - у

творчым аб'яднанні "Квадрат". У 1994 годзе мастак стаў лаўрэатам I Міжнароднага пленэра, які быў прысвечаны Марку Шагалу. З 2002 года займаецца канцэптуальным жывапісам. Прымаў удзел у выставах у Германіі, Латвіі, Расіі, Славеніі, Арабскіх Эміратах. Працы славутага мастака знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі, Музеі сучаснага мастацтва, Абла-

скай мастацкай музеі, Музеі Марка Шагала (Віцебск), Музеі сучаснага еўрапейскага мастацтва (Сеул, Карэя), а таксама ў прыватных калекцыях Беларусі, Расіі, Латвіі, Аўстрыі, Германіі, ЗША, Іспаніі, Польшчы, Канады, Фінляндыі.

На мерапрыемстве выступалі: Рыгор Сітніца, Уладзімір Савіч, Мікола Паграноўскі. Было цікава.

Аляксей Шалахоўскі.

Да ведама сяброў Рады ТБМ

Паважаныя сябры Рады ТБМ!

У адпаведнасці з рашэннем Сакратарыату ТБМ чарговае паседжанне Рады адбудзецца 29 лістапада ў сядзібе ТБМ.

Пачатак: 11.30.

Папярэдні парадак дня:

1. Абмеркаванне плана працы ТБМ на 2016 год.
  2. Пастанова аб памеры складак на 2016 год.
  3. Падвядзенне вынікаў выбарчай прэзідэнцкай кампаніі 2015 г.
  4. Аб удзеле сяброў ТБМ у будучых парламенцкіх выбарах.
  5. Аб падпісцы на "Наша слова".
  6. Рознае.
- Чакаем вашы прапановы да праекту плана дзейнасці на наступны 2016 год.
Сакратарыят ТБМ.

Праект

Пастанова Рады ТБМ імя Ф. Скарыны "Аб уплаце сяброўскіх складак (узносаў) на 2016 год"

Менск
29 лістапада 2015 г.

Рада ТБМ пастанаўляе вызначыць наступныя памеры сяброўскіх складак з 1 студзеня 2016 года:

1. Для тых, хто працуе - 100 тыс. руб.
2. Для беспрацоўных - 50 тыс. руб.
3. Для студэнтаў - 20 тыс. руб.
4. Для пенсіянераў - 50 тыс. руб.
5. Для вучняў школ, ліцэяў і гімназій - 10 тыс. руб.
6. Для грамадзян Расіі - 500 расійскіх рублёў.
7. Для грамадзян іншых краін - 10 \$ альбо 10 еўра.

РП - 1

Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету/часопіс

63865

індэкс выдання

НАША СЛОВА

(назва выдання)

Колькасць камплектаў

1

На 2016 год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Каму

Куды

(прозвішча, ініцыялы)

(адрас)

(паштовы індэкс)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТАЧКА

на газету/часопіс

63865

індэкс выдання

НАША СЛОВА

(назва выдання)

Кошт падпіскі 58800 руб.

пераадрасоўкі руб.

Колькасць камплектаў

1

На 2016 год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Каму

Куды

(прозвішча, ініцыялы)

(адрас)

(паштовы індэкс)

Беларускі нацыянальны касцюм

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

Безрукаўнае адзенне выкарыстоўвалася як дапаўненне да святочнага касцюма. Яно адрознівалася ад іншых прадметаў адзення больш складаным і разнастайным кроем. Выказваюць меркаванне, што безрукаўнае адзенне з'явілася ў вясковых жыхароў пад уплывам гарадской культуры і з'яўляецца запазычаным. Назвы прадметаў гэтага тыпу адзення самыя мелкія самыя розныя назвы: "кабат", "гарсет", "гарсетка", "кітлік", "камізэлька" (Віцебскі край); "кітлік", "шнуроўка", "станік", "лейбик", "нагруднік", "безрукаўка", "каптан", "танічак" (Гарадзенскі край); "шварка" (Добрушскі раён); "халадайка", "безру-

каўка", "шніроўка". Гэтыя назвы не звязаныя з асаблівасцямі крою, а вызначыліся мясцовымі традыцыямі. У XIX - пачатку XX ст. безрукаўнае адзенне апраналася на сарочку, мела адкрыты ліф з выкраенымі па канфігурацыі рукі проймамі, скосамі плечавога шва, бакамі ці падрэзамі, што прыводзіла да шчыльнага абляганне па таліі. Спераду полы сцягваліся шнуроўкай ці зашпільваліся на гузікі. Полачкі (пярэдняя частка пінжака) упрыгожваліся нашыўкамі каляровых тканін, стужкамі, дэкаратыўнай тасьмой, якія укладваліся ў дэкаратыўную зубчастую стужу ці ў выглядзе кветкавых руж з палосак каляровых тканін. Край борта, проймы, выраз гарлавіны падкрэ-

Графіня Аляксандра Канстанцыя Завіша (з роду Агінскіх), апранутая на французскай модзе. Партрэт XVIII ст.

Графіня Марцыбелія Завіша (з роду Агінскіх). Партрэт 1724 г.

Графіня Юзэфа Тышкевіч (з роду Салазубаў) у сукенцы па французскай модзе. Партрэт канца XVIII ст.

Партрэт мазырскай шляхцянікі Люцыі Яленскай з роду Аскеркаў, XVIII ст.

Кабат з вёскі Аздамічы (каля Століна), канец XIX ст. Фота 2013 г.

ліваліся кантрасным па колеры кантам. Упрыгожвалі таксама металічнымі і касцявымі гузікамі.

Гарсэты былі кароткімі (звычайна да таліі) і шыліся з фабрычных, пакупных тканін. Сустрэкаліся суконныя каба-

ты, аksamітныя, расшытыя ўзорам, з шаўковых тканін з багатым усходнім малюнкам, які выкладваўся металізаванымі ніткамі на прастай аснове, якія стваралі эффект перелівання золата ці срэбра ў прамянях сонца тканіны.

Паясное адзенне

У XIX-XX стст. у беларусаў у якасці паяснога адзення існавалі "панёва", "саян",

як тканіны, так і няшытага жаночага адзення. У XIX ст. так называлі няшытую жаночую спадніцу. У XX ст. панёвай называлі ўжо і звычайную

Партрэт Грызельды Сапегі, апранутай на іспанскай модзе, 1630-я гг.

Графіня Аўгуста Плятэр (з роду Агінскіх). Партрэт сярэдзіны XVIII ст.

"андарак", "спадніца" і інш. Слова "спадніца" мела ўсеагульнае значэнне, ім ўвогуле называліся ўсе пералічаныя прадметы.

Тэрмін "панёва" выкарыстоўваўся для абазначэння

спадніцу, але яна мела ўстаўку на пярэднім палотнішчы, якая выдзяляецца па колеры ці шытая з тканіны з характэрным малюнкам і структурай у ткацтве.

(Працяг у наст. нумары.)

